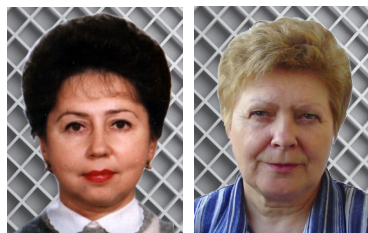




УДК 002.63. (47+57)

ТЕНДЕНЦІЇ ІНТЕГРУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ГЛОБАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР



Н. В. Березняк,
Г. В. Новіцька

Актуальність проблеми. Однією з причин низької інноваційної активності національних економік пострадянських держав, у тому числі України, є відсутність або недосконалість існуючих елементів інноваційної, зокрема інформаційної інфраструктури. Розвиток інформаційної інфраструктури інноваційної діяльності має сприяти підвищенню ефективності процесів їхньої інноваційної інтеграції за рахунок підвищення рівня та якості науково-технологічного забезпечення й інформаційно-аналітичного супроводження, а також широкого запровадження новітніх інформаційних технологій. З метою розв'язання цієї проблеми розглянуто напрями реалізації інформаційно-інтеграційних процесів в Європейському Союзі та в рамках СНД.

Аналіз досліджень і публікацій. Статтю підготовлено за результатами наукового-прикладного дослідження щодо складових вітчизняної системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності у сфері науково-технологічного та інноваційного розвитку і трансферу технологій. Питання розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення науково-технологічної та інноваційної діяльності досліджують українські науковці Г. І. Калитич, В. Я. Рубан, В. Д. Пархоменко, О. В. Пархоменко, В. І. Воронков, А. П. Гончаренко, С. І. Горбань, С. Г. Лобанов, О. І. Чернов і ін.

Виклад основного матеріалу. Інноваційні діяльність та інфраструктура формуються залежно від внутрішніх умов, фінансових можливостей і пріоритетів науково-технічної політики держав. Формування ефективної інформаційно-аналітичної підтримки та розвитку інформаційної інфраструктури мають здійснюватися в умовах інтегрованого інформаційного середовища як окремо взятої країни, так і міждержавно-

го інформаційного простору. Це сприятиме розвитку інноваційної діяльності, створенню умов для сучасного інформаційного забезпечення здійснення прикладних розробок і комерціалізації передових технологій.

Група найбільш розвинутих країн світу – США, Канада, Японія, Німеччина, Франція, Великобританія, Італія – вважають створення єдиного інформаційного простору одним із пріоритетних завдань ХХІ ст. Вони домовилися про співробітництво з метою формування глобальної інформаційної інфраструктури на базі таких основних принципів: підтримка динамічної конкуренції, забезпечення відкритого доступу до мереж і універсального доступу до послуг і визнання необхідності міжнародного співробітництва, особливо з менш розвинутими країнами.

На думку професіоналів цих країн, предметом інформаційної політики держав має стати вирішення трьох найбільш актуальних практичних завдань, пов'язаних зі стратегією інформатизації, а саме [1–3]:

- формування й розвиток інформаційного середовища суспільства – створення системи поширення й використання інформаційних ресурсів, створення інформаційної інфраструктури;
- удосконалення і розвиток індустрії інформаційного обслуговування населення, системи інформаційного впливу на суспільну свідомість, основу якого становлять засоби масової інформації;
- створення правових і організаційних основ системи забезпечення прав громадян і соціальних інститутів на вільне отримання, поширення й використання інформації.

Європейська комісія ініціювала програму «Європейське інформаційне суспільство – 2010» для стимулювання розвитку й зайнятості в інформаційній індустрії. Програма передбачає комплексну стратегію мо-

дернізації й упровадження всіх інструментів політики ЄС для посилення розвитку цифрової економіки: інструментів регулювання, досліджень і партнерства з промисловістю (те, що ми називаємо «інноваційною економікою»). Єврокомісія підтримуватиме створення і розвиток високошвидкісних і безпечних широкополосних мереж, пропонуючи різнопланові мережеві ресурси Європи.

Рекомендації Європейської комісії з побудови інформаційного суспільства містять в узагальненому вигляді такі основні завдання інформаційної політики розвинутих країн:

- удосконалення і розвиток інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури;
- забезпечення широкого вільного доступу до інформаційних ресурсів;
- забезпечення громадян і суспільства необхідною інформацією;
- підготовка людини до роботи в інформаційному суспільстві.

Під егідою Європейського Союзу працюють такі глобальні інформаційні системи у сфері науково-технологічної та інноваційної діяльності:

GEANT, що об'єднує Європейську базу даних з інновацій та освітню інформаційну мережу;

Grids – мережеві інформаційні системи з різних галузей знань.

На сьогодні розвиток GEANT є найбільш ефективним і швидким шляхом до посилення інформаційної інтеграції, тому що поєднує безліч інститутів, наукових центрів, бібліотек тощо, розташованих у різних кінцях світу. Здійснюється вдосконалення цієї системи з метою підвищення швидкості он-лайнного обслуговування користувачів і досягнення показника – 1 Гбіт/с.

З точки зору формування єдиної інформаційної інфраструктури науково-технологічної та інноваційної інтеграції, особливий інтерес являють собою рамкові програми (Framework Program – FW), які є головним координуючим інструментом управління і фінансування НДДКР, зокрема у сфері науково-технологічної та інноваційної діяльності.

З метою інтеграції інформаційних ресурсів держав-учасниць СНД у світовий інформаційний простір європейська компанія EAST VIEV започаткувала проєкт «Електронні ресурси Росії й СНД», в якому пропонує широкий вибір повнотекстових баз даних, які містять у собі головні інформаційні ресурси Росії, інших країн СНД і країн Балтії [1–3].

У Співдружності Незалежних Держав (СНД) основи інформаційної взаємодії вищих органів влади країн-членів викладені в підписаній у вересні 1993 р. Угоді про інформаційне забезпечення виконання багатосторонніх угод і в затвердженій у лютому 1994 р. Концепції створення автоматизованої сис-

теми інформаційного обміну Співдружності Незалежних Держав [4].

Формування інформаційного простору СНД здійснюється також із урахуванням положень Концепції, підготовленої на виконання Рішення Ради глав урядів СНД від 3 листопада 1995 р., Протокольного рішення Ради глав урядів СНД від 12 квітня 1996 р. і затвердженої Рішенням Ради глав урядів Співдружності Незалежних Держав від 18 жовтня 1996 р.

Оскільки реалізація заходів, передбачених цією Концепцією, не вирішувала завдання побудови єдиного інформаційного простору Співдружності, то даний акт варто розглядати як документ перехідного періоду, коли визначено лише пріоритетні напрями співробітництва держав – учасниць СНД у розвитку міждержавного інформаційного обміну і запропоновано механізми реалізації погодженої діяльності з усіма готовими до цього державами з урахуванням їхніх національних інтересів і пріоритетів.

Положення Концепції формування інформаційного простору СНД набули розвитку в іншому міжнародному документі – **Концепції науково-інформаційного забезпечення програм і проєктів держав – учасниць СНД в інноваційній сфері**, схваленої 13 березня 2009 р. в Москві рішенням Економічної ради Співдружності Незалежних Держав (далі – Концепція). Україна участі у підписанні цього акта не брала [4].

Мета Концепції – створення умов для формування системи науково-інформаційного забезпечення програм і проєктів держав – учасниць СНД в інноваційній сфері на основі міждержавної і національних інформаційних інфраструктур, а також сприятливого економічного і правового середовища для її розвитку й удосконалення.

Функціонування інформаційної інфраструктури інноваційної сфери в СНД має бути спрямоване на усунення наявних розривів у ланцюгу інноваційної діяльності, створення сучасного інформаційного забезпечення для розвитку прикладних розробок і комерціалізації передових технологій.

Інформаційна інфраструктура інноваційної діяльності держав – учасниць СНД може бути створена у вигляді загальної розподіленої інформаційної системи на базі національних інформаційних систем і електронних ресурсів.

Як модель побудови розподіленої системи пропонується **дворівнева схема**, де **верхній рівень** становить власне **система загальних даних**, що підтримує пошук, довідкову систему, правовий захист, а **нижній базовий, рівень** – **система взаємозалежних національних інформаційних ресурсів**.

Вирішення цих завдань має базуватися на **вимогах децентралізації відповідальності за підтримку інформаційних ресурсів**. Кожний із об'єднаних порталів повинен підтримуватися своєю організаційною

структурою, відповідальною за супровід відповідної тематичної інформації, вірогідність і своєчасну актуалізацію. Завданням кожного порталу є подання інформації в загальну систему для формування інформаційної системи держав – учасниць СНД.

Учасники інноваційної діяльності стосовно інформаційної системи є користувачами, тому пошукова система й умови подання інформації мають бути орієнтовані на запити і рівень їхньої технічної і фінансової самостійності.

Інформаційні ресурси в системі інформаційної підтримки інноваційних процесів повинні забезпечувати реалізацію таких основних завдань:

- формування й розвиток національної інноваційної системи;
- супровід інноваційних проектів на всіх стадіях інноваційної діяльності.

Пропозиції щодо формування **основних принципів побудови інформаційної інфраструктури інноваційної системи** будуються на основі аналізу:

- інноваційних процесів і складу інформації, необхідної для їхнього здійснення;
- складу організацій – виробників інформації, необхідної для здійснення інноваційної діяльності, моніторингу інформаційних фондів (у тому числі в електронному вигляді), основних принципів діяльності і перспектив розвитку;
- кола споживачів інформації, що беруть участь у здійсненні інноваційної діяльності, і їхніх потреб.

Інформаційні ресурси для підтримки інноваційної сфери включають у себе:

- інформацію для забезпечення формування й розвитку національної інноваційної системи. Вона має сприяти прийняттю обґрунтованих рішень органами СНД, національними органами державного управління й іншими зацікавлених організацій. Використання цієї інформації створює можливість аналізу й підготовки необхідних пропозицій і рішень, а також проведення експертизи міждержавних і національних інноваційних проектів і програм;

- інформацію для забезпечення й супроводу міждержавних інноваційних проектів. Інформаційний супровід і забезпечення проектів, реалізованих на всіх стадіях інноваційної діяльності, припускають створення IP, що надають можливість суб'єктам інноваційної сфери приймати обґрунтовані рішення на будь-якій стадії реалізації проекту.

Повний склад інформаційних ресурсів формується на базі інформаційної моделі інноваційної діяльності, що включає в себе опис її елементів і підсистем, оцінку їхнього стану і функціонування, а також інформаційних зв'язків між ними й зовнішнім середовищем.

Формування загальної розподіленої інформаційної системи на основі національних інформаційних систем і електронних ресурсів держав **забезпечить**

прискорене доведення необхідної інформації до всіх суб'єктів господарювання й робочих місць фахівців, незалежно від країни походження інформації, знаходження суб'єкта інноваційної діяльності, галузі господарства й форми власності підприємств.

Технологія формування загальної інформаційної системи припускає використання системи порталів. При цьому важливими є вибір відкритих міжнародних стандартів і реалізація на їхній основі інструментального середовища спільного ведення даних через територіально розподілену телекомунікаційну інформаційну систему, засновану на вузлових порталах. Останні стають засобом збирання й трансляції інформації з певних видів IP, а їхнє функціонування підтримується державними й недержавними організаціями-власниками й виробниками основних ресурсів за відповідними профілями.

Інформаційні системи організацій держав – учасниць СНД функціонують незалежно одна від одної, але для досягнення максимальної взаємодії **підтримують набір спільних стандартів і сервісів.** При цьому погоджуються як технічні стандарти, так і політика маніпулювання інформацією: безпека інформації, правила доступу, захисту інтелектуальної власності, фінансові угоди тощо.

У такому розподіленому середовищі спільних ресурсів взаємодія має засновуватися на сучасних технологіях. Основною довгостроковою метою технологічного характеру, що може бути реалізована в разі формування загальної розподіленої інформаційної системи СНД, є її орієнтація на використання CALS-технологій.

Така система має формуватися поступово, шляхом синхронізації норм і правил створення, зберігання, використання й захисту IP з урахуванням загальноновизнаних норм і принципів міжнародного права, а також досвіду створення й функціонування міжнародних інформаційних систем і мереж з метою наступного входження у світову інформаційну інфраструктуру.

Заходи правового, інституціонального і фінансового характеру **з реалізації Концепції:**

- підготовка проекту угоди про створення загальної інформаційної інфраструктури інноваційної діяльності держав – учасниць СНД у формі загальної розподіленої інформаційної системи й порталу СНД «Інформація для інноваційної діяльності держав – учасниць СНД»;

- підготовка пропозицій щодо розробки міждержавної цільової програми «Удосконалення інформаційної інфраструктури інноваційної діяльності СНД», що передбачає створення банку патентів і інновацій СНД;

- розробка організаційних заходів, економічних механізмів і угод з метою координації діяльності інформаційних органів держав – учасниць СНД;

- розробка механізмів міждержавної підтримки формування ІР і технологій як одного з пріоритетних напрямів розвитку науки, техніки й технологій держав – учасниць СНД;

- розробка загальних підходів у ціновій політиці надання ІР і послуг;

- створення координаційного органу з представників національних інформаційних центрів держав – учасниць СНД, який здійснюватиме діяльність на безоплатній основі.

Реалізація Концепції дасть змогу об'єднати в загальну розподілену інформаційну систему наявні в державах – учасницях СНД ІР інноваційної спрямованості, а також створити нові ІР і технології.

Забезпечення інформаційних зв'язків між суб'єктами інноваційної діяльності на всіх її стадіях прискорить одержання оперативної й достовірної інформації, що є одним із вирішальних факторів підвищення ефективності інноваційної діяльності і в остаточному підсумку – підвищення рівня економічного і соціального розвитку держав – учасниць СНД [4].

Висновки

Як в окремих країнах, так і в державах – учасницях різних економічних об'єднань, реалізується політика інтеграції інформаційної інфраструктури науково-технологічної та інноваційної діяльності. Це обумовлено такими факторами:

- **нині у світовій економіці швидкими темпами розвиваються міжнаціональні корпорації високотехнологічних галузей, засновані на знаннях про сучасні досягнення науки й техніки, про прогресив-**

ні технології й системи організації виробництва, про ситуації на світових ринках тощо. **Основою цього розвитку становлять інформаційно-телекомунікаційні технології й стандарти;**

- **створення інформаційної інфраструктури, і в тому числі інформаційних ресурсів, – процес дуже дорогий.** Крім того, **наукова, технічна, технологічна й інша інформація як сировина для інновацій не має ідеологічного й політичного забарвлення, а отже може використовуватися будь-якою країною.** Тому процеси інтеграції в інформаційний простір відбуваються активніше, ніж в інших сферах міжнародного співробітництва.

Ідея формування єдиного інформаційного простору базується на інтеграційних процесах і в остаточній фазі свого розвитку націлена на **інтегрування національних інформаційних ресурсів у глобальний інформаційний простір.**

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбань, С. И. Интеграция России в мировое хозяйство и ее экономическая безопасность : монография / С. И. Горбань . – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2008. – 351 с.

2. Лобанов, С. Г., Селиванов, А. И. Об информационно-аналитическом обеспечении управления в современной России / С. Г. Лобанов, А. И. Селиванов // НТИ. Сер. 1. – 2005. – № 5. – С. 1–6.

3. Чернов, А. И. Инновационная деятельность: информационное обеспечение // НТИ. Сер. 1. – 2006. – № 5. – С. 1–4.

4. Рішення Економічної ради Співдружності Незалежних Держав «Про схвалення Концепції науково-інформаційного забезпечення програм і проектів держав – учасниць СНД в інноваційній сфері» від 13.03.2009 р. (м. Москва). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.medialaw.ru/exussrllaw/1/sng/41.htm>

УДК 332.024:332.143(477.62)

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТЕНТА МІСЬКОГО ПОРТАЛУ



Т. В. Дробишевська,
канд. геогр. наук

Формулювання проблеми. Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяє прискоренню обробки і передачі інформації, що відбивається і на життєдіяльності міських спільнот. За рубежом органи міського самоврядування і місцеві органи державного управління все більшу увагу приділяють взаємодії з громадянами в середовищі Інтернету.

Створюються так звані «електронні міста» – міські аналоги «електронних урядів» (е-урядів), які істотно змінюють конфігурацію відносин представників публічної влади і городян.

Уживаються заходи в даному напрямі й в Україні, але тут ця практика не одержала поки належного розвитку. Незважаючи на те, що прийнято більш як 50 нормативно-законодавчих актів, які орієнтують на поширення офіційної інформації через Інтернет, зокрема, програма «Електронний уряд» [1], а також запущений в експлуатацію «Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України» і ведеться робота з упровадження електронного документообігу, чіткого плану дій щодо створення електронних державних сервісів у країні нема. Політика щодо формування елек-